Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Історичний факультет

Кафедра політології та філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри політології та філософії

Тетяна ГРУБІ

“26” серпня 2026 року

Зі змінами: 22 вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ООК 14 Історія політичної думки в Україні

для підготовки фахівців *першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

за освітньою професійною програмою «Політологія»

спеціальності С2 Політологія

галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

мова навчання *українська*

2026 -2027 навчальний рік

Розробники програми: Тетяна СУЛЯТИЦЬКА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри політології та філософії

Протокол № 10 від 26.08.2026 року

Завідувач кафедри Тетяна ГРУБІ

Зі змінами:

Протокол № 11 від 22.09.2026 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної

програми Ольга ВІННІЧУК

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. **Метою** викладання обов'язкового освітнього компонента професійної підготовки «Історія політичної думки в Україні» є формування знань про основні етапи становлення і розвитку ідей національної державності, влади і владно-політичних відносин, демократії та місця людини у політиці; обґрунтування значення вивчення історії політичної думки в Україні у сучасному державотворенні.

Основними завданнями вивчення ООК **«**Історія політичної думки в Україні» є :

- розкриття сутності політичної думки як соціально-політичного феномену політики;
- визначення соціальних, духовних та інших чинників, що формують політичну думку;
- аналіз основних теоретико-методологічних підходів щодо визначення змісту історії політичної думки в Україні;
- розкриття змісту стратегій соціально-політичного, національного і владно-державницького розвитку, які були вироблені представниками вітчизняної політичної думки та конституювалися в історії політичної думки впродовж століть;
- з'ясування змістовних домінант основних політичних ідей, концепцій, доктрин та їхнього впливу на функціонування і розвиток політичних систем;
- з'ясування причин появи альтернативних ідей і концепцій в умовах бездержавності;
- осмислення та інтерпретування категоріально-політичної основи сучасного історико-політологічного дискурсу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми **студенти повинні знати:**

соціально-політичний контекст утворення авторських концептів, оригінальні тексти та тексти інтерпретаційні, ідеологічну складову та практичну направленість громадсько-політичної діяльності політичних мислителів України; **вміти:**

виокремлювати та формулювати закони та принципи процесу формування предмету політичної науки, її розвитку в Україні в соціально-історичному та формально-логічному аспектах, закономірності та пріоритети становлення та розвитку політичної системи на українських землях, екстраполювати отримані знання та власні висновки на сучасний політичний процес в Україні

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	**Характеристика навчальної дисципліни**	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	2026-2027	2026-2027
Семестр вивчення	2	3
Кількість кредитів ЄКТС	4	4

Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	48	12
Лекційні заняття	24	6
Семінарські заняття	24	6
Самостійна робота	72	108
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни. Навчальна дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки.

4.Передумови для вивчення дисципліни:

Вивчення дисципліни базується на знаннях студентів, отриманих у результаті засвоєння суспільних предметів у закладах загальної середньої освіти.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК 05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 06. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, культури та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу та суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій; використовувати різні види рухової активності та активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК 01. Здатність використовувати категорійно-понятєвий та аналітично-дослідницький апарат політичної науки.

СК 02. Здатність застосовувати політичне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК 03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК 04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК 05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК 06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
СК 07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
СК 08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
СК 09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.
СК 10. Здатність аналізувати PR-стратегії та кампанії, застосовувати на практиці технології PR у сфері політики.
СК 12. Здатність до розробки та реалізації проєктів у професійній діяльності із застосуванням сучасного інструментарію.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни відповідно до ОП: Програмні результати навчання:
ПРН 07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.
ПРН 09. Вміти застосовувати політичне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
ПРН 10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Знати:

- соціально-політичний контекст утворення авторських концептів;
- оригінальні тексти та тексти інтерпретаційні;
- ідеологічну складову та практичну направленість громадсько-політичної діяльності політичних мислителів України.

Вміти:

- виокремлювати та формулювати закони та принципи процесу формування предмету політичної науки, її розвитку в Україні в соціально-історичному та формально-логічному аспектах, закономірності та пріоритети становлення та розвитку політичної системи на українських землях;
- екстраполювати отримані знання та власні висновки на сучасний політичний процес в Україні.

7. **Методи навчання.** Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, метод проблемного викладу матеріалу (ігрові методи, дискусійна панель тощо)**.**

8. **Засобами діагностики** результатів навчання є опитування, презентація виконаних завдань (зокрема, тестових, проблемно-пошукових), написання есе, виконання завдань самостійної роботи та їх захист, модульна контрольна робота (тестування, онлайн тестування у системі MOODLE, або у письмовій формі (теоретичні питання і тестування).

9. **Програма навчальної дисципліни**

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	зокрема				
		лекційні занятт	семінарсьі	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робот
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Предмет, завдання та функції курсу	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Розвиток політичних поглядів доби Давньоруської держави доби київського періоду	10	2	2		-	6
Тема 3. Ґенеза української політичної думки у XV-XVII ст.	10	2	2		-	6
Тема 4. Розвиток політичної думки козацько-гетьманської доби	10	2	2		-	6
Тема 5. Політичні вчення просвітництва в Україні XVIII ст.	10	2	2		-	6
Тема 6. Українська політична думка першої половини XIX ст.	10	2	2		-	6
Тема 7. Розвиток політичної думки в Україні у другій половні XIX ст.	10	2	2		-	6
Тема 8. Основні напрями розвитку політичної думки в Україні у першій половині XX ст.	10	2	2	-	-	6
Тема 9. Українська політична думка 40-60-х років XX ст.	10	2	2			6
Тема 10. Українська політична думка у к. XX – на початку XXI ст.	10	2	2			6
Тема 11. Розвиток української політичної думки в еміграції	10	2	2			6
Тема 12. Розвиток української політичної думки у другій половині XX – на початку XXI століть	10	2	2			6
Разом годин	**120**	**24**	**24**		**-**	**72**

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	зокрема				
		лекційні занятт	семінарсьі	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робот
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. . Предмет, завдання та функції курсу	8	1	1	-	-	6
Тема 2. Розвиток політичних поглядів доби Давньоруської держави доби київського періоду	8	1	1		-	6
Тема 3. Ґенеза української політичної думки у XV-XVII ст.	12				-	12
Тема 4. Розвиток політичної думки козацько-гетьманської доби	8	1	1		-	6
Тема 5. Політичні вчення просвітництва в Україні XVIII ст.	12				-	12
Тема 6. Українська політична думка першої половини XIX ст.	8	1	1		-	6
Тема 7. Розвиток політичної думки в Україні у другій половні XIX ст.	12				-	12
Тема 8. Основні напрями розвитку політичної думки в Україні у першій половині XX ст.	12			-	-	12
Тема 9. Українська політична думка 40-60-х років XX ст.	8	1	1			6
Тема 10. Українська політична думка у к. XX – на початку XXI ст.	12					12
Тема 11. Розвиток української політичної думки в еміграції	12					12
Тема 12. Розвиток української політичної думки у другій половині XX – на початку XXI століть	8	1	1			6
Разом годин	**120**	**6**	**6**		**-**	**108**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, завдання та функції курсу.

Предмет та об’єкт курсу «Історія політичної думки в Україні. Основні завдання курсу. Функції курсу. Методи навчання. Основні поняття. Етапи становлення і розвитку української політичної думки.

Тема 2. Розвиток політичних поглядів доби Давньоруської держави доби київського періоду.

Становлення і розвиток політичної думки в епоху Київської Русі. Перші історико-політичні пам'ятки писемності «Слово про закон і благодать» митрополита Київського Іларіона. Розвиток політичних ідей у «Повісті минулих літ» Нестора. Політична програма Володимира Мономаха «Повчання». Ідея політичного об'єднання українських земель у творі «Слово о полку Ігоревім». Проблема духовної та світської влади у творчості Кирила Туровського. Політичні ідеї Данила Заточника.

Тема 3. Ґенеза українсько-політичної думки у XV-XVII ст.

Соціально-політичне значення Люблінської унії 1569 р. для України. Сутність рішень Берестейської унії 1596 р. Ідейна боротьба католиків і православних. Полемічна література (І. Вишенський, С. і Л. Зизанії, Х. Філалет, П. Скарга, З. Копистенський, М. Смотрицький). Вітчизняні гуманісти, їхні політичні ідеї (Ю. Дрогобич. С. Оріховський-Роксолан). Розвиток політичної думки в Києво-Могилянській академії. Ідеї української державності в фундаторів цього навчального закладу: П. Могили, І. Борецького, М. Смотрицького, З. Копистенського.

Тема 4. Розвиток політичної думки козацько-гетьманської доби.

Державницька концепція Б. Хмельницького. Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик). Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки). «Просвітницький» напрям політичної думки. Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди.

Тема 5. Українська політична думка початку національного відродження (перша половина XIX ст.).

Суспільно-політичні передумови національного відродження в Наддніпрянській Україні. Ідеологічні засади українських автономістів. Виникнення та діяльність перших таємних товариств в Україні. Витоки українського національного відродження XIX ст. Виникнення та діяльність перших таємних товариств в Україні. Масонство.

Тема 6. Політична думка західноукраїнських земель першої половини XIX ст.

Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. Політична позиція Т.Г. Шевченка та його внесок у формування політичних поглядів кирило-мефодіївців. Характеристика суспільно-політичних поглядів М. Костомаров. «Книга буття українського народу» та її політичні стратегеми щодо державно-політичного устрою України. Політичні проєкти майбутньої України (П. Куліш, М. Гулак, Г. Андрузький).

Тема 7. Політична думка на українських землях у другій половині XIX ст.

Історичні умови та особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX ст. Суспільно-політичні погляди В. Антоновича. Концепція державності та місцевого самоврядування в поглядах М. Драгоманова. Соціально-революційні ідеї В. Мальованого та І. Присецького. Соціально-політичні погляди С. Подолинського, М. Павлика. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка.

Тема 8. Українська політична думка на зламі віків (XIX-XX ст.).

Ідеї соціал-демократії в Галичині. «Постдрагоманівці» та «націоналісти». Політична історіософія М. Грушевського. Політичний модернізм Л. Українки. Соціал-демократія Наддніпрянщини (Д. Антонович, М. Порш). Народження українського націоналізму. М. Міхновський. Ліберальні ідеї в українському суспільстві. Б. Кістяківський.

Тема 9. Політична думка України часів національно-визвольних змагань. Політична думка в Радянській Україні (20-30ті рр. XX ст.).

Загальна характеристика ідейно-політичного середовища 1917–1921 років. Універсали та інші нормативно-правові акти як джерела політичної думки доби

національно-визвольних змагань і революції 1917–1921 років. Еволюція державно-політичних поглядів В. Винниченка. Державотворчі та військово-політичні погляди С. Петлюри. Наукова та громадсько-політична діяльність представників Української партії соціалістів-революціонерів (Ю. Охримович, П. Христюк, Н. Григоріїв. С. Мазлах і В. Шахрай – фундатори націонал-комуністичної течії. Сутність «українізації»: політичні погляди Г. Гринька та М. Скрипника. Проблема української державності у політичних поглядах М. Хвильового. Політичні ідеї О. Шумського. Клас і нація у вченні М. Яворського.

Тема 10. Політична думка на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. ХХ ст.

Політична ситуація в Галичині після поразки національно-визвольної Революції (Д. Левицький, М. Галущинський, В. Мудрий, В. Целевич, М. Рудницька). Державно-соборницька концепція націоналістичних ідеологів (Д. Донцова, Д. Андрієвський, С. Ленкавський). Загальна характеристика політичної думки 1920–1930-х років на Закарпатті: історичні передумови та регіональна особливість. Питання політичної єдності з українськими землями в програмних ідеях партій Закарпаття міжвоєнного періоду.

Тема 11. Політична думка радянської України у 40-50-ті рр. ХХ ст. та у 60-80-ті рр. ХХ ст.

Соціально-політичний розвиток України періодів зміцнення сталінського тоталітаризму та «відлиги». Ідеологічні пріоритети партійної номенклатури в творчості М. Бажана. П. Тичина. М. Рильський: між поетичною лірикою та партійним офіціозом. Націо-орієнтований контекст політичної проблематики в творах українських письменників і поетів (О. Довженко, О. Гончар, В. Сосюра). Реформування політичної системи СРСР на початку 1960-х років. Характерні ознаки політичного курсу П. Шелеста та його однодумців (О. Ліберман, Ф. Овчаренко). Громадсько-політична діяльність О. Гончара у 1960–1980- х рр. Дисидентський рух: поняття, ґенеза, основні ідеї. Українські шістдесятники – представники культурно-просвітницького дисидентства (В. Стус, В. Симоненко, І. Світличний). Політичні погляди представників українського національно-самостійницького напряму (В. Чорновіл, Л. Лук'яненко., С. Хмара, І. Дзюба. Гуманістичний критицизм влади Л. Плюща.

Тема 12. Формування вітчизняної політичної думки України. Сучасна політична думка України.

Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр.). Інституціоналізація політичної науки (середина 90-х ХХ ст. – початок ХХІ ст.). Сучасна політична думка України.

10. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Форми поточного оцінювання: *під час семінарських занять* (опитування (індивідуальне, фронтальне, ущільнене, вибіркове), взаємоопитування, обговорення проблемно-пошукових питань, перевірка виконаних усних завдань, зокрема тестових, написання есе, підготовка презентацій, самоаналіз та ін.), контроль за самостійною роботою (опитування/дослідницький проєкт/тестування з використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (проводиться у формі тестування, онлайн тестування у системі MOODLE, або у письмовій формі (теоретичні питання і тестування)). Форма підсумкового контролю: залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Підсумкова оцінка залік
45 балів	45 бали	10 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	**Оцінка в балах (за 12бальною шкалою)**	**Критерії оцінювання**
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні». Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання
		вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.

	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причиннонаслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Високий (творчопрофесійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системнонаукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» (нова редакція)

URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі (теоретичні 3 питання по 15 балів). Максимальна кількість балів за МКР – 45. До її написання допускаються всі здобувачі

вищої освіти. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити – 28, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання модульної контрольної роботи:

1-3 питання (по 15 балів) МКР оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 14-15 б.	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання з дисципліни, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці у нестандартних ситуаціях, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 11,5 - 13 б.	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформлення висловлювання. Здобувач вищої освіти вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 9 - 11,4 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень курсу, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять та категорій з дисципліни; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; не в змозі аргументувати власну позицію щодо зазначеної проблематики; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше ніж 9 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, допускає помилки у формулюванні понять та категорій дисципліни, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач вищої освіти неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

МКР 45 балів	«відмінно»	40 – 45 б.
	«добре»	34 – 39 б.
	«задовільно»	28 – 33 б.
	«незадовільно»	менше ніж 28 б.

Критерії оцінювання самостійної роботи (есе/дослідницький проєкт)

Есе/дослідницький проєкт оцінюється в 10-9 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; зазначена проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням політичних та спеціальних термінів, що мають відношення до теми есе/дослідницького проєкту; надана аргументація власної думки з опорою на історико-політичну традицію в контексті проблематики роботи; есе/дослідницький проєкт повно розкриває заявлену тему.

Есе/дослідницький проєкт оцінюється в 8,9-7,5 балів, якщо: представлена власна точка зору (позиція, ставлення) стосовно вирішення зазначеної проблеми; тема розкрита з конкретним використанням історико-політичних та спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку політичних уявлень з проблематики роботи; есе/дослідницький проєкт не містить відповіді на одне з питань плану або заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Есе/дослідницький проєкт оцінюється в 7,4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору (позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні історико-політичних та спеціальних термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку політичних уявлень з проблематики есе/дослідницького проєкту без теоретичного обґрунтування; есе/дослідницький проєкт не містить відповіді на два питання плану або заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: опущена значна частина суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Есе/дослідницький проєкт оцінюється в 5,9-0 балів, якщо: представлена власна точка зору (позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному (а не теоретичному) рівні або не розкрита взагалі; аргументація власної думки слабко пов'язана з розкриттям проблеми; есе/дослідницький проєкт має реферативний характер без історико-політичного аналізу; містить історичне оповідання про представників політичної сфери чи політичні системи; робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Вимоги до дослідницького проєкту https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=501

Здобувачі вищої освіти, які за виконання завдань СР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися на звіт за виконання СР на консультації, або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/

Використання здобувачами вищої освіти в освітньому процесі інструментів ШІ чітко визначено «Положенням про використання штучного інтелекту в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка», введено в дію наказом в.о. ректора від 02 вересня 2026 р., № 144-ОД. URL: https://drive.google.com/file/d/1eDvHgbvZUYojWNwNwkIED66qGDPPpHrB/view

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно з Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів

навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакції) (https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view?pli=1) зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі або змістовому модулю):

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

Критерії оцінювання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті.

1. Наявність документа про завершення: сертифікат, диплом, грамота або інший документ, що підтверджує успішне проходження.

2. Відповідність змісту отриманих знань та здобутих результатів навчання тематиці курсу: у випадку якщо це курси, вебінари, семінари, круглі столи тощо, їх тематика має відповідати одній або кільком темам, які визначені даною робочою програмою.

3. Система оцінювання. Здобувач отримує:

- **відмінно (12-10 балів)**, якщо курс має значний обсяг, містить практичну складову, зміст курсу повністю відповідає програмним результатам навчання; якщо посів І місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт (в тому випадку, якщо тема роботи відповідає тематиці освітнього компонента). Здобувач, який отримує оцінку «відмінно», демонструє глибокі, системні знання та високий рівень практичних навичок, здобутих у неформальній освіті. Він не просто засвоїв матеріал, а й здатен застосовувати його в реальних умовах, аналізувати та створювати власні рішення;
- **добре (9-7 балів)**: якщо зміст збігається з основними положеннями певної теми; якщо посів ІІ або ІІІ місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт (в тому випадку, якщо тема роботи відповідає тематиці освітнього компонента). Здобувач на цьому рівні володіє основними знаннями та вміннями, які відповідають ключовим положенням певної теми. Уміє застосовувати отримані знання в типових, стандартних ситуаціях. Здатний виконати практичні завдання, що були частиною курсу. Може виконувати аналітичну роботу, але потребує додаткових роз'яснень для вирішення нестандартних проблем;
- **задовільно (6-4 балів)**: короткостроковий семінар або тренінг, що дає базове розуміння теми. Здобувач володіє базовим розумінням теми, але його знання є фрагментарними, а навички – обмеженими. Його знання є поверхневими, і він може мати значні труднощі з поясненням взаємозв'язків між різними аспектами теми.

Під час відповіді на проблемно-пошукове питання (10 балів) враховуються критерії, визначені в оцінюванні самостійної роботи (есе).

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення. **Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	**Оцінка за шкалою ECTS**	**Екзаменаційна оцінка за національною шкалою**
90-100	A (відмінно)	відмінно

82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо	
	вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом історичного факультету та з дозволу ректора університету.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с. https://shron3.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_politychnoi_dumky_Ukrain y.pdf?
2. Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2016. 704 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Томахів В. Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К. 2020. 228 с. https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/231615/mod_resource/content/1/goncharuk_posibnik.pdf
4. Шевченко А. Є., Кудін С. В., Настюк А. А. Становлення та розвиток князівської влади в Київській Русі в IX – на початку XII ст. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 468 с.
5. Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2016. 704 с.

Допоміжна Монографії, навчальні посібники, статті

1. Бортніков В. Епістолярна спадщина В. К. Липинського: елітарноконсервативні засади українського державотворення // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2016. № 3/4 (83/84). С. 379-390.
2. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького/ Український ін-т національної пам'яті. Київ : ПП Наталія Брехуненко, 2009. 64 с.
3. Білас І. Конституція Пилипа Орлика. Державно-політичний устрій України // Порівняльні міжнародні політичні погляди і державно-правові вчення: підручник : до 75-річчя

Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2019. С. 187-191.
4. Гнатюк О. С. Політико-правові погляди Миколи Міхновського на здобуття державної незалежності України // Збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної конференції «Соборність України: правовий вимір». Київ, 2019. С. 222-225.
5. Гоцуляк В. М. Суспільно-політична думка України ранньомодерної доби: монографія. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2018. 366с.
6. Липинський В. Україна на переломі 1657-1659. Відень, 2020. 304 с.
7. Сулятицька Т.В. Мілена Рудницька – ідеолог українського фемінізму. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія». Видавничий дім «Гельветика» 2026. Випуск 52, С. 231–244, doi: https://doi.org/10.24919/2522-4700.52.15 https://filos.dspu.in.ua/index.php/main/issue/view/19/15
8. Віннічук О.В., Сулятицька Т.В. Європейська інтеграція як ключова ідея в українській політичній думці: крізь призму століть. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія* / Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2026. Вип. 22. С. 68-75. https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-8 https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/714
9. Вонсович С.Г., Сулятицька Т.В. Методологія політичного транзиту в контексті сучасності. Наукове видання. *Регіональні студії*. Видавничий дім «Гельветика» 2026. Випуск 45. С. 216-220. https://doi.org/10.32782/2663-6170/2026.45.32
10. Фігурний Ю. Націєтворчий аспект діяльності Кирило-Мефодіївського товариства // Українознавство. Київ, 2016. № 4 (61). С. 162-173.

Інтернетні ресурси

http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ist_polit_dumk.pdf
http://www.history.org.ua/index.php?urlcrnt=JournALL/select.php&seriaName
http://www.cossackdom.com
http://www.geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html)
http://www.uahistory.cjb.net/
http://www.history3.org.ua/library.php http://ukrarmy.kiev.ua/
http://sumy.net.ua/?p=1
http://www.studentbooks.com.ua/content/view/119/49/1/1/
https://prometheus.org.ua/?utm_source=sendy&utm_medium=email&utm_campaign= email-header